

KUR'ÂN TERCÜMESİ ÜZERİNE*

Fazlur RAHMAN
Çev.: Mustafa IRMAK**

İslâm'ın kutsal kitabı olan Kur'ân, kendisini, bütün insanlığa gönderilmiş bir rehber olarak takdim eder. "O, bütün âlemler için bir öğüttür."¹ Yahudilere ve Hıristiyanlara çağrıda bulunarak şöyle der: "De ki (Ey Muhammed): 'Ey İnsanlar! Ben Allah'ım ve hepinize elçi olarak...'"² O, insanlığın ırk ve dil açısından sahip olduğu zengin çeşitliliği de destekler: "Göklerin ve yerin yaratılışı, dillerinizin ve renklerinizin farklılığı onun alâmetlerindedir."³

Bununla birlikte ilahî kitap kendini, bütün yönleriyle eşsiz, Arapça veya başka herhangi bir dilde benzerinin hiçbir şekilde meydana getirilemeyeceği taklit edilemez bir "Arapça Kur'ân" olarak tanımlar. Bu vurguyu ve buna bağlı olarak mesajını mükemmel bir tarzda ilettiği hususunu ısrarla hatırlatır. "Bunlar (konuları) en iyi şekilde açıklayan kitabın âyetleridir. Biz onu belki kavrarız diye Arapça bir Kur'ân olarak indirdik"⁴ O, "Arapça bir buyruktur"⁵ ve gerçekten, Arapça olduğu için son derece belîğ ve iyi nazmedilmiştir. "Bu, Rahman ve Rahim tarafından gönderilen bir mesajdır. Mesajı, anlayabilen insanlar için

* "Translating the Qur'an", Religion and Literature, Spring 1988, v: 20, p. 23-30. Âyetlerin çevirisinde Fazlur Rahman'ın ifadelerine imkân nispetinde sâdık kalınmaya çalışılmış ve açıklayıcı dipnotlar tarafımızdan ilave edilmiştir.

** Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi, Arap Dili ve Belagati Anabilim Dalı (e-mail: mustafa.irmak@erdogan.edu.tr)

¹ Tekvîr, 81/27.

² A'râf, 7/158.

³ Rûm, 30/22.

⁴ Yûsuf, 12/1-2.

⁵ Ra'd, 13/37.

etkileyici bir şekilde ortaya konmuş Arapça bir Kur'ân olarak indirilmiştir.”⁶

Bu Kur'ânî doktrinin kökleri, İslam öncesi Arapların, kullandıkları dilin etkileyici kalitesiyle ilgili takındıkları mağrur tavırlarına dayanmaktadır. İslâm'dan önce, Arap şiiirleri nazım ve belâgat açısından birbirleriyle yarıştırdı. “Yedi askı (muallaka)” adı verilen başarılı yedi şiiir, nazım kalitesinde rakiplerine fark attığı için bir meydan okuma alâmeti olarak Kâbe'nin harimine asılmıştı. “Arap” kelimesi Arap lügatçiler tarafından “belîğ anlatım” veya “etkili sözlü iletişim” şeklinde açıklanmıştır. Arap olmayanlar ise “kendisini belîğ bir şekilde ifade edemeyen” anlamında Arap'ın zıddı olan “Acem” kelimesiyle nitelenmişlerdir. “el-Hayevânât el-'ucm” ('acm veya dilsizlik kökünden) “dilsiz hayvanlar” anlamına gelmektedir. “Biz onu Arapça olmayan (a'cemî) bir Kur'ân yapsaydık, onlar (putperest muhalifler): ‘Âyetler neden açık bir şekilde ifade edilmedi? Arap'a kendini ifade etmekten âciz (a'cemî) bir Kur'ân mı (indirilmiş)?’ diyeceklerdi”⁷ hükmü gereğince Kur'ân'ın Arapça dışında bir dille vahyedilmesi söz konusu olamazdı.

320 | db

Vahye konu olmuş dil, başka bir dile tatmin edici düzeyde asla tercüme edilemez. Tek tük istisnaları olmakla birlikte büyük şiiirleri de başarılı bir şekilde çevirmek mümkün değildir. Fitzgerald'ın⁸ Ömer Hayyâm'ın (ö. 1132) “Rubâiler”ine yaptığı çeviri, eserin orijinalinden yapılmış bir çeviriden daha çok “özgün bir yorum” olarak kabul edilir. Fakat Kur'ân'ın tercümesi meselesi çok daha derin ve çok daha fazla teolojik bir anlama sahiptir. Hatta ilahî hitap, kalitesinin aşulamayacağı hususunu sürekli tekrarlar ve bunu Hz. Peygamber'in tek mucizesi olarak kabul eder. Kur'ân, kendisine benzeyen herhangi bir şey üretmeleri konusunda muhaliflerine meydan okumaktadır: “De ki (Ey Muhammed!) Bütün insanlar ve cinler hep birlikte, bu Kur'ân'ın bir benzerini meydana getirmeye teşebbüs etseler de bunu kesinlikle başaramayacaklardır.”⁹ Kur'ân, Allah'tan başka hiçbir gücün onun tamamı bir yana, bir suresinin bile benzerini getiremeyecekleri hususunu şu şekilde ifade etmektedir.

“Eğer siz (putperestler), kulumuz (Muhammed)'e indirdiğimizle ilgili herhangi bir şüphe içindeyseniz, onun benzeri başka bir sure getirin ve eğer (iddianızda) samimiyseniz (bu amaç için)

⁶ Fussilet, 41/2. (Fazlur Rahman'ın verdiği meal, surenin üçüncü âyetini de içine almaktadır.)

⁷ Fussilet, 41/44.

⁸ 31 Mart 1809-14 Haziran 1883 tarihleri arasında yaşayan meşhur İngiliz şair ve yazar Edward Fitzgerald kastedilmektedir. Ömer Hayyâm'ın Rubailer'ine yaptığı çeviri, bu eserin en iyi İngilizce çevirisi olarak kabul edilmektedir.

⁹ İsrâ, 17/88.

Allah'tan başka bütün yardımcılarınızı da çağırın. Fakat onlar (putperestler) bunu yapamazlarsa -ki asla yapamayacaklar-¹⁰ kendinizi, yakıtı insanlar ile taşlar olan ve hakikati inkâr edenler için hazırlanan ateşten koruyun.”¹¹

Kur'ân'ı herhangi bir dile layıkıyla aktarmanın zorlukları başlıca iki sebebe dayanmaktadır. Birincisi, Kur'ân'ın üslup ve anlatımı; ikincisi ise, herhangi bir yazar tarafından kaleme alınmamış olmasının bir sonucu olarak kendine has bir kitap özelliği sergilemesidir. O, bizzat Kur'ân tarafından “Cebrail”, “Güvenilir Ruh/Rûhu'l-Emîn” veya “Kutsal Ruh/Rûhu'l-Kudüs” gibi isimlerle anılan “Vahiy Elçisi” vasıtasıyla Hz. Muhammed'e vahyedilen pasajların tümüdür. Bizzat Kur'ân'a göre bu elçi, yücelerdeki kitap olan “Korunmuş Levha/Levh-i Mahfûz”dan zuhur eder ve “senin kalbine iner.”¹² Görüldüğü üzere, ilahî mesajlar, kaynağı Allah olan bir elçiden peygamberin idrâkine doğmaktadır.

Peygambere gelen her bir pasaj genelde 3-7 arası âyet grubunu içermekteydi ve uzun pasajların nüzulü nadiren görülen bir durumdu. Bu kısa âyet grupları birbirleriyle bağlantılı değildi. Birbirini izleyen pasajlar farklı konuları işliyordu ve aralarında doğrudan bir ilişki yoktu. Bu durum tabii ki Kur'ân mesajının bir bütünlük arz etmediği anlamına gelmez, aksine Kur'ân kendi mesajının ve dünya görüşünün uyumlu bir bütünlük oluşturduğunu¹³ ve kesinlikle içerisinde bir çelişki bulunmadığını savunmaktadır. Yukarıda dikkat çektiğimiz ikinci nedenden dolayı Kur'ân çevirisi yapmak isteyen bir mütercim, Kur'ân'ın muhtevasını ve amaçlarını doğru bir şekilde anlayabilmek için onun savunduğu fikirlerin özünü bütün detaylarıyla bilmelidir.

Müslümanlar ilk dönemlerden itibaren “Kur'ân'ın benzersizliği/İ'câzü'l-Kur'ân” doktrinini geliştirmişlerdir. İslâm akidesindeki ilk sistematik ekol olan ve Batı'da yaygın olarak “Rasyonalist Teoloji Ekolu” adıyla bilinen Mutezile, bu doktrin üzerinde özenle durmuş ve onu bütün yönleriyle ele almıştır. Konu, Sünnîler ve diğer düşünce ekolleri tarafından da takip edilmiş ve alanla ilgili çok sayıda eser kaleme alınmıştır. Bu doktrin, ana hatlarıyla, Kur'ân'ın sözlü anlatımı ve muhtevası açısından herhangi bir beşer kabiliyetiyle mukayese edilemeyeceği esasına dayanır. Bazı ilim adamları, Kur'ân'ın prensipte benzersiz

¹⁰ Âyetin orijinalinde bu kısım muhatap kipiyle ifade edilmesine rağmen Fazlur Rahman “*But if they (pagans) do not do this -and they will never do this-*” şeklinde üçüncü şahıs kipi kullanarak çeviriye yansıtmıştır. Türkçe tercümede müellifin bu tercihi muhafaza edilmiştir.

¹¹ Bakara, 2/23-24.

¹² Bakara, 2/97.

¹³ Nisa, 4/82; Hûd, 11/1.

olmadığını fakat onun ayarında bir eser meydana getirme konusunda herhangi bir fiili girişimde bulunanların çabalarının ilahî irade tarafından boşa çıkarılacağını iddia etmişlerdir.¹⁴ Anlatıldığına göre bazı Müslüman yazarlar kendi hünerleriyle alternatif Kur’ân meydana getirmeyi denemişlerdir. Nitekim hicrî üçüncü yüzyılın “heretik” isimlerinden İbnü’r-Râvendî’nin “Kur’ân’a Reddiye” başlıklı bir kitap yazdığı söylenir. Bununla birlikte İslâm’ın doğuşundan günümüze kadar Müslümanlar, Kur’ân’ın mucizevî ve benzersiz kalitesini evrensel düzeyde sürdürdüğüne inanmaktadırlar.

Kur’ân’ın benzersizliği doktrinine ve buna bağlı olarak “çevrilemez” karakterine rağmen, Arapça bilmeyen bir Müslümanın, örneğin namazlarda, Kur’ân’ın muhtevasının kendi anadilindeki karşılığını okuyup okuyamayacağına dair süregelen bir görüş ayrılığı vardır. Dört Sünnî fıkıh ekolünden birinin kurucusu olan İran kökenli Ebu Hanife (ö. 769), Arap olmayan birinin Kur’ân’ı kendi anadilinde okuyabileceğini söylemektedir.¹⁵ O, Kur’ân’ın benzersizliği ilkesinin onun muhtevasında yattığını ve dil açısından bir benzersizliğin zorunluluk arz etmediğini düşünmektedir. Bazıları da bir kişinin ezberden öğreninceye kadar Kur’ân’ı kendi anadilinde okuyabileceğini savunmaktadır. Fakat bu bakış açısının pratikte geçerliliğini sürdürme şansı yoktur ve aslında Kur’ân’ın anlatım kalitesinin eşsizliği söylemiyle de çelişmektedir.

Bütün bunlarla birlikte Müslüman yazarlar, Farsça, Türkçe ve diğer dillerde İslâmî eserler yazmaya başladıklarında Kur’ân’dan bazı pasajlar doğal olarak bu dillere aktarılmaya başlanmıştır. Kur’ân’ın bilinen ilk Farsça tam çevirisi, 1730’lu yıllarda Şah Veliyyullah Dihlevî (ö. 1762) tarafından yapılmıştır. Şah Veliyyullah’ın oğullarından Şah Refiuddîn (ö. 1818) de daha sonra Kur’ân’ı Urducaya tercüme etmiştir.

İlahî kitabın diğer dillere “resmî” çevirilerinin yapılması da zaman zaman gündeme gelmiştir. Nitekim yarım yüzyıl önce Mısır hükümeti böyle bir girişimde bulunmaya karar vermiş ve bir tercüme komisyonu tayin edilmiş fakat proje akim kalmıştır. Daha ilginç olanı ise, Türkiye’de Mustafa Kemal Atatürk, “ulusal” ve “seküler” İslam teşebbüsü kapsamında Kur’ân’ın “otoriter” bir Türkçe tercümesini yaptırmayı planlamış ve ünlü Türk-İslam şairi Muhammed (Mehmet) Âkif’ten, devam etmekte olan çevirisini hızlı bir şekilde bitirerek kendisine göndermesini istemiştir. Fakat Atatürk’ün amacını sezen Âkif, Mısır’a kaçmış ve eserini tamamlamaktan da vazgeçmiştir. Bu çağdaş yazarın

¹⁴ Özellikle Mutezile âlimi Nazzâm’la tanınan, çeşitli ilim adamları tarafından da kabul gören fakat çoğunluk tarafından zayıf bulunan “Sarfe Teorisi”ne işaret edilmektedir.

¹⁵ Ebû Hanife’nin bu görüşünden döndüğüne dair bazı rivayetlerin bulunduğu ve konuyla ilgili tartışmaların varlığına dikkat çekmek gerekir.

sergilediği tavra bakılırsa, “otoriter” ya da “resmî” çeviri tekliflerinin hayata geçirilmesi ne mümkün ne de arzu edilen bir şeydir. Bunun sebebi, bu tür çeviriler yapıldığında -Kral James’in İncil çevirisinde¹⁶ olduğu gibi- bu tercümelemin pratikte “Arapça Kur’ân”ın yerine ikame edilmesi tehlikesinin baş göstermesidir. İslam düşüncesinin ürettiği pek çok itikâdî ve fikhî mezhep, kendi köklerini Kur’ân’dan aldığı iddiasında bulunmaktadır. Dolayısıyla herhangi bir Kur’ân tercümesi, zorunlu olarak mütercimnin teolojik tercihlerinin tarafını tutacak ve diğer çeviri ihtimallerinin dışlanması sonucunu doğuracaktır. Herhangi bir Kur’ân tercümesine “resmî” statü verilirse bu tercüme, İslam’daki zenginliği ve çeşitliliği ortadan kaldıracaktır. Bu bağlamda, elimizde bulunan ve sürekli geliştirilebilme imkânına da sahip olan bireysel veya bir komisyon tarafından hazırlanmış Kur’ân çevirilerine yaşam hakkı tanımak çok daha uygun bir yöntem olacaktır. Zira İslam’ın ne resmî bir kilisesi ne de Kur’ân’ın resmî bir tercümesine imkân verecek arka planı vardır.

Batılı çağdaş Kur’ân araştırmacıları, bilhassa da Kur’ân’ı bir Batı diline çevirme girişiminde bulunanlar, onun başka bir dile layıkıyla tercümesinin imkânsızlığı üzerinde ittifak etmişlerdir. A. J. Arberry yaptığı İngilizce çeviriye “Kur’ân Yorumu/The Koran Interpreted” adını vermiştir. Bu başlık, okuyucuya, Kur’ân’ın yeterli bir çevirisinin imkânsız olduğu fikrini hissettirme amacı taşımaktadır. Daha erken dönemlerden, sonradan Müslüman olan ve İngilizce çevirisi belki de en geniş kitlelere ulaşmış bulunan İngiliz araştırmacı Mohammad Marmaduke Pickthall (ö. 1936) da eserini “Yüce Kur’ân’ın Meali/The Meaning of the Glorious Qur’an” şeklinde isimlendirmiştir.

Kur’ân tercümesinin içerdiği olasılıklara ve zorluklara bir örnek olarak Ahmed Ali Karachi’nin basitçe *Al-Qur’an* ismini verdiği yeni Kur’ân çevirisini kısaca değerlendireceğim. 1984’te Karachi’de basılan bu tercüme, doğrudan Kur’ân metnine dayandığını iddia etmektedir. Mütercim bir Arapça uzmanı olmamasına rağmen Pakistan ulemasıyla fikir alışverişinde bulunmuş hatta tercüme Pakistan Hükümeti Evkaf Bakanlığı tarafından onaylanmıştır. Orijinal metne yakınlığının yanı sıra etkili bir İngilizce yorum da sunan çeviri, bu özellikleriyle İngilizce Kur’ân çevirileri içerisinde nadiren görülen çifte bir başarı elde etmiştir. Diğer İngilizce çevirilerde, Kur’ân’ın dakik cümle yapısına sadakat konusunda oldukça bilinçli bir tavır sergiledikleri görülen mütercimlerin, İngilizce duyguyu güzel yansıtmada ise çoğu zaman başarısız oldukları dikkat çekmektedir. Kur’ân’ın çarpıcı üslûbunu İngilizceye yansıtmaya

¹⁶ 1611 yılında İngiltere Kralı I. James’in teşvikiyle hazırlanan ve ona ithaf edilen bu çeviri, şiirsel anlatımıyla büyük ilgi uyandırmış ve uzun yıllar Kilise’nin resmî çevirisi olarak kabul görmüştür.

çalışan bu bilim adamları, A. J. Arberry’de olduğu gibi çoğu zaman “tefsîrî tercüme”ye başvurmak zorunda kalmışlardır. Şimdi Ahmed Ali’nin eserinden bazı pasajlar iktibas edip çevirinin hem güçlü noktalarını hem de bazı eksikliklerini göstererek değerlendirmeye çalışacağım.¹⁷

THE STAR (Al-Najm)

In the name of Allah, Most benevolent, ever-merciful.

- 1- THE DIPPING STAR is witness
- 2- That your companion is not confused, nor has gone astray,
- 3- Neither does he speak of his own will.
- 4- It is naught but revelation sent down,
- 5- Taught him by the Supreme Intellect,
- 6- Lord of power and wisdom.
- 7- So he acquired poise and balance and reached the highest pinnacle.
- 8- Then (the Glory) drew near, moved near.
- 9- Till a distance of two bows (arcs), or even less, remained,
- 10- When He revealed to His votary what He revealed.
- 11- His heart did not falsify what he perceived.
- 12- Will you dispute with him what he saw?
- 13- He saw Him indeed in the course of another descent
- 14- By the Lote-tree beyond which none can pass,
- 15- Close to which is the Garden of Tranquility,
- 16- When the Lote-tree was covered over with what it was covered over;
- 17- Neither did sight falter nor exceed the bounds.
- 18- Indeed he saw the great signs of his Lord.

324 | db

Peygamberin içsel benliğinin bütün varlık alanına uyum sağlamak üzere genişlediği manevî tecrübelerinin açıklandığı bütün Kur’ânî ifadelerde, Kur’ân, peygamberin tecrübesinin nesnesi olan şeyin “çok uzak” veya “en uzak” şey oluşundan bahseder. Örneğin burada, “en yüksek ufuk /el-Ufuku’l-a’lâ” ve aynı surenin 14. âyetinde “en uzak sidre ağacı” veya “son sidre ağacı/Sidretü’l-müntehâ”dan söz eder. Bundan başka 17. Surenin (İsrâ) ilk âyetinde Kur’ân “en uzak mescid/el-Mescidü’l-Aksâ”dan ve 81. surenin 23. âyetinde de “berrak ufuk/ el-Ufuku’l-mübîn”den bahseder. Bu tabirler -burada bizzat çevirdiklerimgeniş kapsamıyla peygamberin manevî şahsiyetinin, kendisini gerçekli-

¹⁷ Fazlur Rahman değerlendirmesini İngilizce çeviri üzerinden yaptığı için Necm suresinin ilk 18 âyetinin İngilizce çevirisini ihtiva eden bu metin, Türkçeye çevirilmemiştir. Aynı durum bir sonraki örnek olarak zikredilen Tekvir suresi için de geçerlidir.

ğin tam menziline dâhil ettiğini göstermektedir. Bu nedenle Ahmed Ali'nin 14. âyeti "arkasına kimsenin geçemeyeceği Sidre ağacının yanında/by the Lote-tree beyond which none can pass" şeklindeki çevirisi tam olarak doğru değildir. Bununla birlikte pasaja bir bütün olarak bakıldığında Ali'nin çevirisinin oldukça zarif olduğunu söylemek mümkündür.

İkinci bir örnek olarak Kıyamet Günü'nü betimleyen 81. sureden bir pasaj seçmek istiyorum. Kur'ân'ın orijinal metninde bu sahnenin tasviri olağanüstü etkili ve çarpıcıdır, âyetler birbirlerini pürüzsüz bir ahenk içerisinde izlerler. Kanaatime göre Ahmed Ali, bu nitelikleri olabilecek en iyi şekilde İngilizceye yansıtmayı başarmıştır. Çeviri şöyledir:

THE FOLDING UP (At-Takvir: Makki)

In the name of Allah, Most benevolent, ever-merciful.

- 1- When The Sun is folded up,
- 2- The stars turn dim and scatter,
- 3- The mountains made to move,
- 4- The ten-month pregnant female camels are abandoned,
- 5- The wild beasts stampede on the run,
- 6- When the oceans surge and swell,
- 7- When the souls are reunited (with their bodies),
- 8- And the infant buried alive is asked
- 9- For what crime she was put to death;
- 10- When the ledgers are laid open,
- 11- The curtain drawn back from the skies,
- 12- When Hell is set ablaze,
- 13- And Paradise brought near,
- 14- (Then) every soul will know what it had prepared (for itself).
- 15- So, I call the receding stars to witness,
- 16- The planets withdrawing into themselves,
- 17- The closing night,
- 18- The rising dawn,
- 19- That this is indeed the word of an honored messenger,
- 20- Full of power, well-established (in position) with the Lord and Master of the throne,
- 21- Obeyed there, worthy of respect.
- 22- Your companion is not mad.
- 23- He had surely seen Him on the clear horizon.
- 24- He is not chary of making public what is unknown.

İngilizcesinin zarafeti sebebiyle tamamen iktibas ettiğimiz bu uzun pasaj, bir zorluğu ortaya koymaktadır. Şöyle ki 7. âyeti tercüme etmek ziyadesiyle güçtür. Lafzî tercüme yapmak isteyen bu âyeti “İnsanlar eşleştirildiğinde/people are peared” şeklinde anlar. Ahmed Ali ise bu ifadeyi “Ruhlar yeniden birleştirildiğinde/when the souls are reunited” şeklinde çevirmiştir. Görünüşe bakılırsa ruhların ait oldukları bedenlerle yeniden birleşmesi kastedilmektedir. Pickthall’ın çevirisi de tıpatıp aynıdır. Fakat unutulmamalıdır ki Kur’ân, neredeyse hiçbir şekilde insanı, ruh ve beden gibi birbirinden tamamen farklı iki unsurdan oluşmuş bir varlık olarak görmemiştir. Aslında Kur’ân insanı, Eski Ahit’le uyumlu bir şekilde, hem fiziksel hem de Kur’ân’ın bazen “derunî kişilik/The inner personality”¹⁸ olarak isimlendirdiği zihinsel fonksiyonlarıyla bölünmez bir yapı olarak kabul etmektedir. O hâlde, insanlar kiminle ya da neyle eşleştirildiler? Muhammed Esed, Kur’ân’daki “nefs” kelimesinin -en azından genel çerçevede- ruh anlamına gelmediğini fark ettiği için bu âyeti “bütün insanlar (amelleriyle) eşleştirildiğinde /And when all human beings are coupled with (their deeds)” şeklinde çevirmiştir ki biraz zorlama olmakla birlikte dikkatli bir çeviridir. Burada “eşleştirme/pairing” kelimesinin aynı zihniyetteki insanların eşleştirilmesi şeklinde anlaşılabilceği bile ileri sürülebilir.

326 | db

Son olarak Ahmed Ali’nin Kur’ân’ın muhtelif âyetlerinde özellikle de “min emri rabbihî”, “min emrihî” ve “min emrinâ” tabirleriyle birlikte kullanılan “ruh” kavramına yönelik çevirisine dikkatleri çekmek istiyorum. Ahmed Ali bu kavramı, muhtemelen Muhammed Esed’in “ilham/inspiration” şeklindeki çevirisinin de etkisiyle muntazaman “vahiy/revelation” olarak çevirmiştir. Bu çeviri bir iki yerde hoş karşılanabilirse de sonuç olarak kabul edilemezdir. Görünüşe bakılırsa bu bakış açısı “ruh” kavramının geçtiği bütün âyetlerin vahiyle ilişkili olmasına dayanmaktadır. Hâlbuki “ruh” canlı bir varlığı/Spirit ifade etmekte olup Kur’ân’a göre kutsal mesajı iletmek için bütün peygamberlere inen odur. Bazen “Kutsal Ruh/Rûhu’l-Kudüs” olarak anılan¹⁹ bu varlık, anlaşıldığı kadarıyla Kur’ân’a göre Hz. Meryem’in masum hamileliğinin gerçekleşmesini de sağlayan unsurdur. Hz. Peygamber’e gelen vahiyle bağlantılı olarak da bu Ruh Kur’ân tarafından defalarca “Güvenilir Ruh/Rûhu’l-Emîn” olarak isimlendirilmiştir. Bu nedenle “ruh” kavramının “ilham” veya “vahiy” şeklinde çevrilmesi isabetli değildir. Fakat tartışmaya daha da açık olan husus, “min emrihî” veya “min emrinâ” tabirlerinin, İngilizceye Ahmed Ali’nin yaptığı gibi “O’nun buyruğuyla/by His command” veya “Rabbinin buyruğuyla/by the command of his Lord” şeklinde ya da Muhammed Esed’in tercih ettiği

¹⁸ En’âm 6/93.

¹⁹ Örnek olarak bkz. Bakara, 2/87 ve 253.

üzere lafızlara bağlı kalarak “emriyle/at the behest of” şeklinde tercüme edilmesidir. Bu çeviri, metnin Arapça orijinalinin “min emrihi” değil “bi-emrihi” olmasını gerektirmektedir. Bütün bu yerlerde Kur’ânî doktrin, bizzat ilahî kitabın kendisi tarafından “Korunmuş tablet/Levh-i Mahfûz”, “Bütün kitapların anası/Ümmü’l-Kitâb” ve “Saklı kitap/Kitâbun meknûn” olarak da isimlendirilen vahyin kaynağı Allah ile ilgili görünmektedir. O halde, “Logos” teriminin Kur’ân’daki muadili olan bu kaynak, vahiy taşıyıcı olan Ruh’un zuhur ettiği kaynaktır. Dolayısıyla bu ifadenin doğru tercümesi “Ruh O’nun emrinden/The Spirit from His Command” ya da “Ruh Rabbinin emrinden/The Spirit from the Command of the Lord” şeklinde yapılmalıdır.

Nadir rastlanan bu tür hatalarına rağmen -ki yeni baskılarda bunlar düzeltiler- Ahmed Ali’nin tercümesi okunmaya son derece değer bir çalışmadır. Çeviride, Kur’ân’ın orijinal dilinin eşsiz anlatım gücünden ve ahenginden doğan rayiha, İngilizceye olabildiğince başarılı bir şekilde yansıtılmıştır. Çeviri hataları ise çoğunlukla bazı Kur’ânî doktrinlerin içerdiği nüansları anlamada yetersiz kalınmasından kaynaklanmaktadır. Eser, bu tür eksiklerine rağmen, Muhammed Esed’in çalışması da dâhil pek çok Kur’ân tercümesi içerisinde en dikkatli olanıdır. Ali’nin bu çevirisi, bir Medenî surenin aşağıdaki pasajında ifade edildiği üzere, Kur’ân’ın muhteva ve anlatımının olağanüstü gücünü ortaya koymuştur.

“Bu Kur’ân’ı bir dağa indirseydik, onun Allah korkusundan dolayı harap bir vaziyete dönüştüğünü ve ikiye ayrıldığını görürdün. Bu örnekleri insanlara, belki düşünürler de gereğini yerine getirirler diye anlatıyoruz.”²⁰

Kaynakça

- Ali, Ahmed. *Al-Qur’an: A Contemporary Translation*. Karachi: Akrash Publishing, 1984.
 Arberry, A. J. *The Koran Interpreted*. London: George Allen and Unwin, Ltd., 1955.
 Asad, Muhammad. *The Message of the Qur’an*. Gibraltar, 1980.
 Pickthall, Mohammad Marmaduke. *The Meaning of the Glorious Qur’an: An Explanatory Translation*. London: George Allen and Unwin, Ltd., 1953.

²⁰ Haşr, 59/21.